

LIBERTATEA

Abonament: „Libertatea” cu suplimentele: Lei 50 pe an.
Pentru țărani: „Libertatea” cu „Foala Inter-
estantă” și „Plugarul Luminat” pe un an 40 Lei;
pe 6 luni 20 Lei, pe 3 luni 10 Lei.
Inserțiuni după înțelegere.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Zoi.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru America: „Libertatea”, „Foala Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 3 dollari. Banii se trimit
la d. John I. Sava, 1. Main Str. Warren, Ohio. Poft
la Orăștie se dă de știre prin o carte postală.

COLABORAREA

Astăzi, în cele ale politicii, se vorbește foarte mult despre așa zisa „colaborare” a partidului național din Ardeal, cu partidul liberal din vechiul Regat, cunoscut în parte și pe la noi.

Și fiindcă partidul „liberal” e mult vorbit de rău de către partidele potrivnice și de foile lor, spunându-se, că liberalii sunt aproape înrâniți față de cei cari nu s'au intrat în partid cu ei, că s'au nedrept și lacomi, dorind să adune tot numai întru sporirea averilor lor, — mulți oameni de bună credință s'au speriat auzind, că Partidul Național ar fi înțeles cu partidul liberal, în vederea de a ajunge împreună la putere.

„Cum se poate, se întreabă unii alții, ca un partid așit de democratic (așa legat de popor și slujind poporului) până acum, să dea mâna cu un partid „boeresc”, cu un partid de „ciocoi”, ca partidul liberal? Prin așa partidul național se abate dela ținuta lui înțeleasă pe care a avut-o față de popor, în tot trecutul său, pe care a avut-o și în sfatul țării până azi, lucrând mână în mână cu țărăniștii și cu iorghiiștii și cu basarabenii, și acum să se ciocoească așa!”

Unii membri, buni și prețioși, ai Partidului Național, spun că dacă e așa, apoi ei trec la alte partide cari au rămas credincioase „democrației”, adevărate pe care și partidul național a avut-o până la sfârșit în adunările deputaților din București.

Asupra acestui lucru, suntem datori a da lămuriri celorlor noștri, ca ei să nu rădăcească în judecata lor.

Din capul locului trebuie să o spunem, că Partidul Național nu s'a abătut și n'are de gând să se abată nici cu un fir de păr dela ținuta sa dreaptă și iubitoare de popor, pe care a avut-o în sfatul țării și în tot trecutul său!

De altceva e vorba:

O simțim cu toșii, o dorim și o cerem, ca guvernul de acum al generalului Averescu, dovedit slab pricepător în conducerea treburilor mari ale țării, — să lase loc altui guvern, care să ne scoasă cumva din halul, din prăpastia, în care ne-a acufundat acesta.

Et bine, întrebarea cea mare e: Ce fel de guvern să fie acela, care să-l urmeze celui de azi?

La tot pasul, la tot colțul de urșă, auzi dorința, ca guvernul ce va veni, să nu mai fie a unui singur partid, căci într'un guvern de acesta, prea se pot face, și se fac greșeli, răutăți, păcate, mișelii chiar, dacă un ministru oarecare iubitor de arginți, e atotputernic și celalții n'au țărnia a li se împotrivi.

Pildă ne-a dat destul de amără di Argetoianu cu Schuller-ii săi. De când dăcă la o masă cu Generalul și cu Argetoianu, ar fi stat macar 2—3 ministri din alte partide care nu se înclină cu orice preț celor din capul mesei, Argetoianu nu cuteză să vie cu păgubiri pentru stat, așa cutezate cum a venit. Căci ministrii cei de alt partid, s'ar fi împotriviți și n'ar fi lăsat ca lucrul păgubitor țării, să se ducă în deplinire.

De aceea azi toată lumea cu iubire de țară zice: *Guvernul ce va veni, să fie alcătuit din frunțașii mai multor partide, cari nu se contopesc unul într'altul, ci, păstrându-și ființa lor veche, vor stă la aceeași masă de ocîrmuire a țării, unul pe altul ajutînd, unul pe altul luminînd, și unul pe altul controlînd (supraveghînd)!*

Din o astfel de ocîrmuire, în care fiecare partid dă ce are el mai bun și fiecare intră cu gînd de a fi acolo păzitorul dreptății și al omeniei, de a fi paznic ca nici alt partid să nu facă nedreptăți și volnicie și jaf, — trebuie să lasă lucrurile cele mai bune pentru țară!

Lucrarea aceasta împreună, a aleșilor mai multor partide în guvern, să numește „colaborare” (vorbă latinească ce înseamnă: *împreună lucrare*).

Et, bine, a lucra cu cineva împreună, nu însemnează a te contopi cu el, a te face o apă și-un pământ cu el!

Apoi despre așa ceva e vorba acum.

„Liberalii” văd și ei, că partidul lor singur, nu mai poate veni la putere. Trebuie să caute ajutorul altor partide. De aceea ei, fiindcă au mare trecere la Curte și M. Sa Regele, așa se crede, le va da și lor prilej să cerce a ridică țara din greul prin care trece, — caută înțelegere cu alte partide politice, pentru a lua împreună sarcina grea a scoaterii țării din glodul în care e astăzi înfundat.

Iar fiind vorba de Transilvania, Bănați, Crișana, politici liberali sîntă că partidul cel mai cu bune legături, cu trecere și de bădăjde, este Partidul Național, și de aceea caută înțelegere cu acest partid, pentru ca lucrările în Ardeal, să le îndrume după poveștele și hotărîrile frunțașilor acestuia, cari cunosc așa de bine trebuințele poporului de aici și vor să le îndeplinească, pentru a avea un popor mulțumit aici.

Și dacă Partidul Național, în dorința de a sluji cit mai bine poporul nostru de aici și țara întreagă, ar primi să stea de vorbă cu alt partid ce se crede că va veni la putere, ar face el prin asta un lucru rău? Partidul Național știe, că el singur, ca și ori care alt partid de aici, nu poate ajunge la putere

și n'ar putea conduce singur țara, — de ce n'ar primi să iee parte la ocîrmuire cu alte partide pe care țara și norocul lor, le-ar trimite la cârmă?

Ei, stînd la masă cu alte partide, ori-care ar fi ele, va îndeplini acolo slujba de bun sfătuitor, de îndreptător al lucrărilor și de supraveghetor, ca răutăți să nu se întîmple.

Asta nu însemnă că s'a contopit în vr'un alt partid oarecare, nici că s'a boerit, și mai puțin că s'a ciocoit. Din potrivă, el va ajuta ca, și partidele cutari, prea boereșii, să se facă tot mai democratice, să se apropie tot mai tare de popor, de inima lui, de dorințele lui!

Și încă ceva: Dacă partidul național e întrebat și poștit chiar, de vr'un alt partid din vechiul regat, a lua parte la guvern, nu înseamnă deloc că numai el să iee parte în un guvern nou! Partidul național va îngriji și va slăru, ca și celelalte partide democratice cu cari a lucrat în frățească înțelegere până în ceasul din urmă cât au stat în parlament, să fie și ele împărțășite la conducere, fiecare în măsura puterii sale, a numărului său.

Partidul național cere înții și înții alegeri aievea libere (slobode), fără siluirii și mișelii! Cere să se lase poporului voe sloboda a și alege deputații pe care li afiă el mai vrednici de încrederea sa.

Din partidele acelea apoi, cari vor ieși mai tari din alegere, cari aduc așadar cu ele mai mult din încrederea poporului, — din frunțașii aceluia, a celor mai de seamă, să se formeze noul guvern, care astfel să oglindească în sine voința aproape deplină a poporului.

În acel guvern se poate să intre un număr oarecare de ministri liberali, averescani, naționali, naționaliști (ai diui lorga), țărăniști, și poate și conservatori.

Aceia ce partidul național încearcă acum, e: să asigure țării alegeri libere, de folos tuturor partidelor, și apoi, împărțirea puterii după dreptate, între partidele cari vor ieși mai tari din alegeri.

Așadar năzuește spre un lucru bun. Cel ce și acum îl cătește, că s'ar fi dând în coale cu „boerii”, cu „ciocoi”, îl fac o mare nedreptate, și, poate fără să vree, îngreunează împlinirea unui lucru bun.

Partidul Național, luptă și pentru binele celorlalte partide democratice, de cari nu înțelege să se depărteze, pe cari nu veește să le părăsească. Din potrivă, vrea ca, la temelita noului guvern, să se pună mai mult ca orice, adevărată democrație, nefășărită iubire de popor!

Așa să se înțeleagă „colaborarea” de care se vorbește azi în legătură cu încercările de înțelegere între partidul liberal și cel

național dela noi, încercări cari încă nu s'au terminate și a căror sfârșit încă nu se știe cum are să fie.

Adunările

Partidului Național român s'au urmat după program: La Sibiu au fost tot domni Dr. Valda, Dr. Branișce și Dr. Vlad, cari fuseseră la Deva, — căci di Maniu eră chemat de alte treburi mari la București. Adunarea a fost bine reușită și a cerut cu bărbăție schimbarea guvernului, ca fiind o pacoste pentru țară.

— La Timișoara a avut loc adunare mare Duminecă în 25 Septembrie, iar Marți, ziua Crucii, la Lugoj.

La Timișoara au vorbit dnii Iuliu Maniu, Dr. Branișce, Dr. Valda, Dr. Chiroiu, Vasile Goldiș și alții.

Mulțimea li primește cu însuflețire și ia hotărîri bărbătești. Ei își urmează șirul de adunări mai încolo în rîndul în care le-am vestit.

— Guvernul răspunde prin alt rînd de adunări. Duminecă partidul guvernamental a avut adunare la Iași, luând parte vre-o 5 ministri cu însuși di Averescu în frunte.

Firește, ca atunci cînd vine „stăpînul”, au venit să-l vadă și să-l asculte, soliiile satelor de aproape și de departe, unii partizani din Bucovina și Basarabia, — și au închinat stegurile nainte șefului, măgulindu-l și lăudîndu-l pentru înțelepciunea cu care conduce țara.

Iar la București s'a dat telegramă, că țara e foarte însuflețită pentru guvern, — Maestatea Sa Regele să nici nu se gîndească la schimbarea lui!

— Care pe care se va vedea nu peste mult.

Oaspeți aleși,

oaspeți iubii, ne cercetează țara. O mare ceată de studenți francezi, conduși de profesorii lor, au cercetat zilele astea România. Ei au fost și în Transilvania. La Cluj au fost primiți cu toată dragostea de către frunțașii Universității noastre românești, de profesori și studenți, și de tot ce are orașul mai de frunte. Tot așa în alte orașe pe cari le-au cercetat la Sibiu, Brașov, și alurea.

Îndeosebi măreți au fost apoi primiți la București, unde au fost conduși și prin Expoziție (Tîrgul de mostre), iar Teatrul Național a dat o reprezentație de gală (de paradă) întru cinstea lor.

Și tot orașul înflorit cu steaguri tricolor.

Ei au venit să vadă cum e țara poporului latin de aici din Răsăritul Europei și cum sunt oamenii acestei țări, de cari li leagă și li

gătura de sînge, dar și cea de interes (treburile și foloase) în viitor.

Cum li-am părut și cum li-s'a părut țara noastră, vom afla după ce s'or întors acasă și vor spune adevărul deplin. Că așa în trecere, de bună samă că ne spun vorbe frumoase, cum spune orice oaspete în casa gazdei sale.

Italianii.

Cetățenii fraji ai noștri, Italianii, nu ne lasă nici ei uitaji. Francezii ne-au dat semnele dragostei lor în repeșite rinduri în cursul istoriei, Italianii n'au prea avut vreme să se gîndească și la noi, căci își aveau năcazurile lor prea multe. Acum, dela război încoace, însă, ne dau și ei mai multă luare aminte, și ne vor mai da.

Un frumos semn de această fel e, faptul, că o seamă de fruntași Italiani au hotărît să facă Transilvaniei (cu Bănatul și Crișana la un loc) un „dar de nuntă“, căci ei ca o nuntă fericitoare socot unirea Transilvaniei cu țara-mamă, și din prilejul acestei nunți, Italia, sora noastră a doua, ține să dea mîresei din plăsurile Daciei, un dar. Darul stă într-o statuie (chîp clopit) a Lupoaiței Romane, cea care a alăptat pe Romulus și Remus, dela care e pogoritor poporul roman și prin el cel român.

Fraji Italiani dăruiesc Clujului, noului focar de cultură română și latină, statuia Lupoaiței. Au adus-o cu ei și Clujul românesc s'a pregătit și i-a primit cu cinste mare și în fața lor, a așezat statuia pe soclul (pictorul de piatră) ce i-se pregătise.

Am fost martori la foarte frumoase sărbări de înfrățire, de strîngere a rîndurilor între poporul român și cel Italian.

— Înainte de a sosi cu darul lor la Cluj, ei au cercetat Cernăuții (Aucovina), apoi Moldova mergînd la Mărăștii și Mărășeștii, la Focșani, iar dela Cluj merg la Arad și se întorc prin București. Peste tot locul sunt sărbătorii și îmbrățișaji cu căldură de poporul frate român prin aleșii săi.

Vom da amănunte.

Țăranca dela Beriu și domni dela Sibiu...

În 1919 scriitorul acestor rinduri întîlnind o țărană română din satul Beriu, vecin Orăștiei, ea mi-a pus întrebarea:

— Da, mă rog, domnule, care cu banii ăia ai noștri dași împrumut la Unguri, (ca împrumut de război), ce-o fi? Am dat vre-o șasă sute!

— D'apoi, lele dragă, nu știu zău cum a fi. De-or veni napoi Ungurii, apoi o să fi căpeși iară banii, de unde nu, poate că o să rămîi de pegubă...

— Ba să se ducă dracului cu banii mei cu tot!, — răspunse țăranca mea, fără a se gîndi o clipă!

Ce frumos grăis prin această țărană sufletul cel adevărat al poporului românesc din Ardeal!

Și doar nu erau bani pușini pentru ea, o văduvă, șase sute date „împrumut“ statului ungar, pe cari acum, după venirea stăpînirii românești, era în primejdie a le pierde.

De această femeie cuminte și adevărat patrioată a României mării, ne aducem aminte cetînd, că

la 13 Septembrie s'a ținut la Sibiu „adunarea generală a celor ce au obligații din împrumuturile de stat ungurești“, — adunîndu-se acolo tot felul de astfel de proprietari de obligații, și Români și Sași și Unguri și Iidani.

Și au hotărît, în foarte mare „bunăînțelegere“, să ceară, ca guvernul român să iee asupra sa, adevărat asupra țării, datoria pe care o are Ungaria față de cetățenii din Ardeal, Bănăt, Crișana, plătîndu-le în preț lor deplin, ba și camete dela 1918 încoace, decînd Ungaria nu le-a mai dat nimic.

Credem, și dorim, ca această hotărîre în nici o samă să nu se iee la București. Doar domni din adunare singuri mărturisesc, că:

„După contractul de pace, statul, ce e drept, nu e dator a recunoaște obligațiile acestea de împrumut de război!“...

dar, zic dumnezeilor, are datoriță morală (!) față de noi săl cetățeni, a plăti aceste obligații.

Aceea însă nu o spun domni cu hotărîrea, cit ar fi suma pe care ar trebui statul să o plătească? Apoi o spunem noi: Ar fi *alte cîteva miliarde* (mii de milioane) cari ar apăsa statul român, azi dator pînă'n creștel, și cu creștelul sub valul mării de datorie. Căci Ungurii au stors, prin nenumăratele lor împrumuturi de război, sume uriașe dela cetățenii lor! — Iar unii cetățeni s'au întrecut a vărsa tot ce au, în împrumuturile de război, ca doară-doară scumpa lor patrie maghiară, va rămînea blîntoasă *asupra României*, și a celorlalți aliași!

Băncile ungurești și-au vîrsat acolo jumătate din averile lor, băncile iidovești tot așa, iar cele săsești pe urma lor, — ca să ajute pe Germani și Maghiari — *împotriva României*! Bisericele ungurești și săsești și Universitatea săsească, și-au stors pungile, pînă la sleire, ca să ajute același scop.

Tocmai cunoscînd această țință a acelor împrumuturi de război, Statul de pace dela Paris a spus: Pe acestea statele nou formate ori mărîte pe urma războiului, *nu sunt datoare a răscumpără cetățenilor lor noi.*

Și acum să vină Statul Român să le primească totuși de hîrtii bune și să plătească banii cu cari s'a luptat *împotriva sa*? Are chiar „datoriță morală“ (!) a o face asta?!

Nu-l credem așa de prost pe acest Stat Român, ori-cît ar fi condus el de oameni slabi!

Băncile românești n'au băgat sume prea mari în acele împrumuturi. Iar care cit au băgat, *le-au șters din sumele de care mai țin samă în socoșile lor!* Le-a ajutat Dumnezeu de au cîștigat, după război, așa de frumos, că au putut șterge din socoșile lor acele sume.

Atunci cui sărîm într'ajutor? Băncilor ungurești și săsești, cari vîrsînd sume prea mari în acele împrumuturi, nu le pot lua așa ușor în ștergere din socoșile lor?

Bisericele noastre, ca și singuraticii, nici nu mai vorbesc de ele. S'au dus pe giră (pe apă 'n jos).

Iar singuraticii le mai țin numai ca semne ciudate a unor vremuri de nimic.

Dacă Statul ar lua asupra sa acele sume uriașe, — s'ar îngreuna și mai mult sarcinile pe popor, trebuind să le plătească țăranul care n'a împrumutat cu nimic onoratul stat maghiar, și ar fi că acum, după

ce a scăpat din jugul lui, să-l mai plătească totuși, prin ani înainte, datorile lui năroade!

Credem, că de așa ceva nu poate fi vorba.

Cum se scrie în gazetele guvernului dela București.

— Despre adunarea dela Deva. —

Până la ce sălbătăcire de moravuri duce „politica de partid“ în această țară, se poate vedea din felul cum sunt descrise în gazetele din București, adunările ce le ține Partidul Național prin Ardeal.

Vorbînd de adunarea dela Deva a Partidului Național, ziarul „Îndreptarea“, care zice că slujește *îndreptarea vechilor rele năvăliri* atât din gazetărie, cât și din viața de toate zilele, pe a cărei frunte e tipărit cu litere mari în fiecare zi, că stă „sub conducerea generalului Averescu“ — scrie următoarele despre cea adunare:

„Toate trucurile (apucăturile înșelătoare) pe care închipuirea și reaua credință a agenților de alegeri, le-a putut iscodi, au fost întrebunțate pentru a putea aduce pe țărani la întrunirea-protest contra guvernului. S'a vînturat și fîgăduința atrăgătoare a cătorva butoaie de vin, și s'au dat mici arvune pentru muzici și ste-guri... Ca așa să se asigure un public destul de însofletit, care să primească fără să cerceteze, toate cele ce le va spune dl Maniu, să aclame zdruvene su-dueli alui Vaida și să île răbdurii ca să poată suferi cîntarea răgușită a mătăhălosului tenor pensionar Ciceo-Pop!“...

Ziua adunării a fost zi de desăvîrșită desamăgire pentru organizatori și de descurajare pentru oaspeții..

La ora pusă pentru întrunire — în piața Devei — pe același loc unde mii de țărani aclamaseră pe generalul Averescu, alergau îngrijați cei câțiva organizatori, îngrijoraji ca împresarul în fața salei goale. Spre tîrg treceau țărani, femei, negustori, după treburi, fără să se oprească la întrunire, cu toate stăruințele agenților așezați la colțuri. În sfîrșit se ivesc oaspeții: Dl Vaida, mai stacojiu ca ori-cînd, răsucindu-și nervos mustățile și mormîind înjurături la adresa guvernului în limba lui Arpad! Alături, cu capetele plecate, cu figuri lungite de plictiseală (de urât), Ciceo-Pop, cu legănat greoiu de elefant, Mihai Popovici, fanșoșul plutonier de husari, și amicul Sever Dan, intelectualul partidului, urmași de alși prietini și *canonicii dela Blaj.*

Ca să scape de ridiculul situației, se tocmește o orchestră (bandă) de ciangăi, cu care să se facă puțină larmă. În sunet strigător de alămuri ce chinuiesc melodia unui marș de paradă, în bubuituri de tobă, țipete de flaut, pornesc să cutreere străzile orașului în lătratul cânilor și strigătele copiilor. Cu ajutorul fanfarei se strîng *vre-o sută de persoane*, câțiva gură-cască iubitori de comedie, lăptărese cu măsurile de lapte în mîni, țărani cu tîrguelile în spinare, în capul cărora pășea fanșoș în pas militar Dr. Vaida și cu al lui. Incepe a vorbi. Dar: „publicul atras de fanfară, nu simte nici o plăcere să asculte trombonul răgușit al dlui Vaida, și ascultătorii unul câte unul pornesc după treburi lor.“

Restul vorbitorilor se lapadă și nu vor să mai cuvînteze, după „marele succes“ al șefului și întrunirea ia sfîrșit, iar Vaida, Ciceo-Pop, Oan Sever, pleacă amărăji ca să scrie „hotărîrea“ prin care cer M. Sala Regelui în numele miilor de țărani, schimbarea guvernului și chemarea la cîrmă a partidului național care intrunește încrederea și simpatia întregului Ardeal.

Dl Ciceo-Pop cercetează socotelile de cheltueli ce trebuiesc înaintate Băncii Românești sucursala Cluj și oftează gîndindu-se la paralele cheltuite de giaba“...

Și așa mai departe. Vi am arătat prea mult, iubiji cetitori, din felul în care se scrie în gazetele guvernului, din București, despre lucrurile din Ardeal, despre mișcările din sinul poporului nostru.

Acel cari așt fost la Deva, știu că vă faceți cruce și vă scuipați în sin, ca de clas rău, cînd auziți cum vorbesc acești „fraji mai mari“ dela București, despre adunarea noastră dela Deva, care cu adevărat frumoasă și serioasă a fost.

Iar pentru cei ce n'au fost acolo, spunem numai astit:

Dl Dr. Stefan Cicio-Pop, prea vrednicul frunteș, cu trecut atit de mareș în istoria poporului nostru din această țară, care încă înainte de Procesul Memorandului alergă pe la Londra și pe la Paris pentru a duce lumii de acolo lumină despre noi Români din Ardeal pe atunci atit de ingenușiat, care la Procesul Memorandului eră fala apărătorilor noștri, și de atunci încoace, în adunările noastre naționale, în adunările comitetului Ardealului și în însași dieta din Pestă, eră tunetul nostru pe cspul vrășmașilor noștri, — acest domn, care e scris la gazeta cea cu numele generalului pe ea, că e „mătăhălo suli pensionar“... — *nici n'a fost la Deva!* Ocări însă vedem că încassează din greu dela gazeta generalului, pentru cele ce-a făcut și a grăit... la Deva!

Tot așa n'a fost la Deva dl Iuliu Maniu, nici Mihai Popovici, nici dl Sever Dan! Ei erou cu toții, chiar în acea zi, la București, unde-i chemau treburi mai mari și mai grele ca adunarea noastră. Totuși egerul ochiului de gazetar al generalului, nu-i vedeă acolo sub nasul său, ci-i vedeă — la Deva! Nici „canonici“ n'am fost!

Vreți o mai bună dovadă de lipsa de seriozitate a unor gazele din mîndrii noștri București? Și trebuiește cuiva o mai viuă adevărire, că adevăr grăesc oamenii noștri, cînd le span acestor fraji sfătoși, că sunt — *ușurateci și neserioși?*

Pîrîntele Moța, unul din vorbitorii dela Deva, a avut o mare desamăgire. D-sa a cercat acolo, să întărească în popor credința în viitorul mai bun ce va veni peste acest neam, chiar prin sportul pe care, pe liagă altele, îl putem găsi în gazetăria românească, care nu e cea de pe vremea „Răcnetului Carpaților“ alui „Scîrța scîrța pe hîrtie“ de acum 20—25 ani, pe care îl balșorește așa de usturător Carageale, — dar s'a înșelat sămăcătorul de optimism... Cele scrise în „Îndreptarea“ despre adunarea dela Deva, întrec tot ce putea comite hazlul tip dela „Răcnetul Carpaților“. Ii întrece „Răcnetul Dimboviței“.

— Dar — pilda bună, prinde. Noi dorim cu toții „unificarea“ pe toată linia, și am început-o cu gazetăria. Unele gazete dela noi samănă deja cu puul cu găina, cu mătușele lor din București. De pildă despre adunarea dela Deva, nu scrie numai „Îndreptarea“ dlui general așa „pliu de duh și de adevăr“, ci și fina sa „România Liberă“ din Deva. Ba chiar o întrece cînd spune cu mîna pe cruce, că n'au fost mai mult de 100 de țigoveți... și spune, că ziceau țărani: vorbesc bine domni noștri, „dar n'am înțeles nimic“; alși țăran:

„Domnule! Aștia încă știu să facă

...Până-i porcu cu coadă nu face aceștia adunare cum a fost de dăunăzi... — de ne-am ales cu (Da, da, asta o credem și noi! (Red.) Aștia par'că toți erau beteji!..

...Iar mai jos grăește redacția cătră Domnii aceștia care s'au oprit pe curi prin Deva, să-și adunare, fac altceva, decât varsă venitul născut de sub cetate... Injură la Generalul Averescu, care le zice: „Cânil ră caravana trece nainte... „Cul-păcatului pentru care nu-i modru ierte Dumnezeu... „Iși bat joc de frații din vechiul Regat”..

...Și așa mai departe. Ca la școală la dreptarea”.

Dacă n'ar fi cu supărare, i-am aduce în redacția „României Libere”, înaintea L. Cărea, care semnează de samă că, acolo, prin multime, înclinându-se cu părintele Moșă, după ce vorbește poporului, i-a zis:

— Ai vorbit foarte frumos!... Nu am auzit vorbind demult, dar al vorbit bine...”

Iar la gazetă ci-că acolo a fost numărat „venit de năpircă” și lătrări de cânil..

Nu ne bucurăm deloc văzind ziare din Ardeal, lunecînd pe panta pătimose a unora din București. Rostul nostru e altul. A spune adevărul și despre potrivnicul politic.

Să dăm noi pildă?

Am dat-o! Cînd a fost la Deva generalul Averescu, în „Libertatea” s'a scris:

„Intorcându-se din străinătate în țară, Alexandru Averescu prim-ministru, a oprit și la Deva eri Mercuri 31 August, unde s'a ținut cu acest prilej o înstrinare publică la care au luat parte vre-o 6-700 oameni. Primul ministru era însoțit de ministrii Arghezi, Groza și Mihali, de autoritățile județene din Deva și județ, veniți cu trenuri speciale din toate părțile. La gară a fost primit cu muzici, cortegii de țărani și lumme multă. La întrunire au vorbit dnl Al. Averescu, Groza, Mihali, căpitan Peșeaș, prof. Modreanu, Balcu, 2 muncitori și alții.

Spre seară înalți vizitatori (cercetători) au plecat mai departe, în drum spre București. Sunt așteptați și la Alba-Iulia și alte orașe, unde pretutindeni se vor ține asemenea întruniri politice de-ale partidului guvernului!”

Și nici o vorbă de ocară! Și credeți că n'oi n'aveam ce spune despre felul cum au fost aduși oamenii la acea adunare? Dar noi nu înțelegem o astfel de gazetărie, care să ducă cu adevărat numai venia poporului celitor.

Nu-i pace.

Grecii
au încetat a mai fugi dinaintea Turcilor. S'au oprit pe marginea unui flu și aci au nădejde să se țină bine în fața celor ce-i urmăresc. În curînd se va vedea, care pe care.

Între Austria și Ungaria
încă nu-i pace. Suratele se ceartă și se incolțesc rău una pe alta, pentru cele vre-o două județe, pe care, la urma urmelor, Ungaria tot va trebui să le lase Austriei, căci sunt poruncitori mai mari, cari i-o cer. Dar până atunci Ungurii își adună voluntari în Șopron și spun că-i mîncă tripiți pe Vienezi, de cearcă să vie să le lee și acel petec de țară.

Anglia și Irlanda.

Și în partea de Apus a Europei, mai mult în afară de țărâni și, mai fumegă o eripă de lume. Iată Anglia și Irlanda, nu e pace deplină. Irlanda e o țărișoară ce se ține de Anglie, cum se ținea Ardealul de Ungarie, dar despărțite prin mare. Irlanda nu luptă pentru a fi neclărnă, iar Anglia nu vrea s'o lase de tot din legu-

turle sale, — și de aici mereu revolușse, vărsare de sânge, tulburări în Irlanda, pe care armata engleză le înecă în sânge.

De curând ajunseră aproape a se împăca. Guvernul englez a spus: lăcă-și dau neatinare în multe privințe: să-și ai slujbășii își, școlile tale, judecătorile tale, dările tale, dar armata să fie una cu cea a Angliei, căci tu ești o insulă mică (un ostrov mic) aci în mijloc de ape, lângă ostrovul cel mare al meu al Angliei, și tu singură nu te-ai putea apăra. Iar pentru mine, pentru Anglia, e lucru mare ca să pot eu apăra și țărâmi tăi ce privesc în larg de spe, ca nu cumva pe acolo să poată da odată năvală spre mine un dușman pe care tu nu l'ai putea opri în drumul lui! Armata și Domnitorul și solii împărășiei în străinătate, să fie același cu ai Angliei.

Și a venit zilele astea sfatul țărilor Irlanda și — a respins imbiemântul Angliei, spunând că nu și nu! El vreau neatinarea deplină!

Iar Anglia vede în asta o primejdie pentru sine, căci Irlanda, ruptă cu supărare de Anglia, va căuta pretenia dușmanilor Angliei, (cari pot fi chiar America, apoi Germania ori alt stat vrășmas), și atunci ea, Irlanda, poate da aceluși stat drepturi la țărâmi săi, încât dușmanul să vie nesimțit cu sulia până în coasta Angliei..

De aceea se spune că Anglia va ridică iar mîna în armată, pentru a-și supune pe vecina sa, — și primejdia unei noi vărsări de sânge amenință dară și aci de nou.

Știrile mai nouă sunt foarte neliniștitoare. Anglia s'a infuriat și primejdia unei cumplite luări de gât a micii sale vecine, e mare.

NOUȚĂȚI

Episcop gr.-or. român al Clujului a fost ales, ieri, 28 Septembrie, Preacuviosul Arhimandrit Nicolae Ivan, Președintele Conzistoriului din Cluj. Intra mulți ani!

Clopotul cel mare dela Biserica Incoronării din Alba-Iulia, în greutate de 1500 kilogr., — va fi turnat în fabrica românească de clopote „Schieb” din Sibiu.

Această fabrică are în Expoziția (Tărgul de mostre) din București, pavilionul său, în care își arată felurile tale mașini agricole, și mori ce pregătește, precum și clopotele ce toarnă, — clopote ce nu sunt întrecute de nici o altă turnătorie din țară. Trei clopote frumoase și cu sunet foarte dulce, are expuse. Pe acelea văzîndu-le și ascultîndu-le cei chemați din București, — au încredințat această fabrică, azi românească, ca ea să toarne și clopotul cel mare dela Biserica Incoronării dela Alba-Iulia. Acel clopot va fi o fală a bisericii și o fală a fabricii.

Atragem de nou luarea aminte a cetitorilor asupra acestei fabrici, care și-a păstrat încă numele vechiului ei proprietar sub care eră bine cunoscută, dar care azi e fabrică românească, mai mult de două treimi a acțiilor fiind în mîni românești.

De aceea să fie cercetată cu încredere această fabrică, atât cu cereri de mașini agricole, motoare și mori, cât și cu cereri de clopote.

Școala profesională suprapusă școlii civile de fete din Orăștie, primește înscrieri de eleve cari au patru clase civile. După terminarea cursului, vor obține diploma de absolvire, dându-le drepturi, școala fiind a statului.

În acest curs elevele vor învăța croitorie, dela modelele cele mai simple, până la cele mai complicate, cu garnituri, aplicațiuni de catifea și broderii. Lengeria (schimburile) de damă și bărbat, copii, diferite broderii englezes, rechellieu, etc. Țășutul diferitelor pânzături, ca ser-vete, fețe de mese, pânză fină, ale-sături, ștofe pentru haine bărbătești, ajururi, scoarțe, velințe, lucratură co-voarelor persiane, obisoane, creș-terea vermilor de mătase, trasul borangicului, diferite casături na-ționale, etc.

Elevele, pe lângă partea practică, vor face și teoretie la fie-care branșe; se va preda limba română, tehnologie, desen decorativ, matematică, comptabilitatea.

Se primesc eleve care au și trei sau două clase civile.

Din lucrările efectuate în ateliere, elevele vor avea 25%.

Deschiderea cursului se va anunța în curînd.

Pentru ceice au asigurări la Societăți streine. „Romania” Societate de asigurare română în Sibiu (fosta „Banca Generală de Asigurări”) converteste (prefac în românești, trecîndu-le la sine) în cele mai priincioase condiții asigurarile dela Societățile străine, — cu cari nu se mai poate lucra decît cu greu ori deloc.

A se adresa la: Direcțiunea so-cietăți „Romania” în Sibiu, str. Baier 1, sau la Agențiile Principale ale ei, în Arad, Brașov, Cluj, Lugoj și Tîrnășoara. (221) 3-4

Leul românesc urcase mai săptămîna trecută până la 13 și jumătate centimi (13 și jum. bănuți francezi), dar în zilele din urmă a scăzut iar la 10... Și nu i-se află doctorul și doctoria... Adecă doctoria se știe, dar nu se află în țara noastră: cumîntenie în gos-podăria țării. Iar până va fi numai risipă, jaf și halaripuri politice, lumea din afară nu dă nimic pe noi, nici pe banul nostru.

M. Sa Regele se află, de Dumineca trecută, în munții Vișeuului, județul Maramurășului, la vînătoare. Va stă aci vre-o 12 zile, căutîndu-și petrecerea în vînatul bogat ce se află în acești munți.

„Societatea Meseriașilor români din Orăștie” cu concursul Meseriașilor români dela atelierele C. F. Rom. din Simeria, arangează o **Producție teatrală Sămbătă** în 1 Oct. n. în sala hot. „Central” din Orăștie.

Se va juca piesa: „Pribegii”, Comedie în 2 acte din viața meseriașilor, de I. Nestroy, prin dnii: Ionel Rădoiu, Iosif Medrea, Gheorghe Căndea, Iosif Borcea, Ilie Muntean, Petru Stoica, Traian Uglouai. Dnele: Anuța Ferenți, A. Căndea și doaze-rale: Irina Toduța, Rejica Fogel. La sfîrșit: „Pe urma războiului”, Cuplet. Se va juca „Călușerii” și „Bătănta”, de un grup de meseriași români din loc. Începutul la ora 8 seara. Ucenicii dela meserii vor avea intrare liberă în galerie.

Dentist Dr. S. Seidner dă consultațiuni în ORĂȘTIE Piața Aurei Vișicu 7 (la etaj), de-asupra prăvălii Ioan Rob). — **Plombe.** — **Scoatero de dinți.** fără dureri. — **Punere de danturi.**

Cu pașapoarte false vin acum Ungurii din Ungaria la noi. Pentru oarecare neînțelegeri, conzolatul român din Pesta nu mai pune viza pe pașapoarte ungarești, totuși so-seso călători din Pesta. S'a aflat că ungurii își făcuseră peceti min-cinoase cu numele Conzolatului Român, iscăleau ceva nume din vînt lîngă pecete, și dă-i drumu în Ro-mânia! Doamna sauer Ferenczúș prinsă cu astfel de pașaport, a fost arestată.

Învățătorii confesionali din județul Sibiu au hotărît în adunarea lor dela 20 Sept. că nu în-cep școala până nu li se regulează salarele (plățile) la fel cu a învătătorilor dela școlile statului. Cu tot dreptul. Mulți învățători „de stat” sunt de cei foști și la unguri, și azi bunii noștri învățători con-fesionali, să fie napoia lor în plăți?

Termenul pentru înaintarea declarațiilor (mărturisirilor) de avere, în scop de a se croi da-rea pe temeiul lor, — a fost amănat până la 15 Decembre.

Dare odată! La Craiova bogăta-șul Jean Mihail și-a înaintat Decla-rațiile de avere, pentru a i-se croi da-rea, după legile cele nouă ale guver-nului de acum. El plătea înainte de război 8000 (opt mii) de Lei dare pe an.

După legile acestea nouă i-s'a croit o dare de 53 milioane Lei! Adecă cam de 5000 de ori îi e mai mare darea acum.

Tipărituri administrative

pentru cancelariile secretariale și comunale, se găsesc de vînzare la Tipografia „Libertatea” din Orăștie. Cele mai nouă sunt:

- Nr. 45. Registru de conscriere și Carte principală a celor deobligăți la îndeplinirea muncii comunale de obște (Községi közmunka össeirási lajstrom és főkönyv), în limba română. — Prețul unei coale mari 2 Lei.
- Nr. 46. Tablou 1. — Pentru a se comunica lunar cu Cercul de recrutare, Biroul Rechiziții, schimbările ivite între animale, hamurile, trăsurile, etc., eșite din comună, induse în tabela de clasare și repartiție. — Prețul unei bucăți Lei 1'20.
- Nr. 47. Tablou 2. — Pentru a se comunica lunar cu Cercul de Recrut, Biroul Rechiziții, schimbările ivite între animalele, hamurile, trăsurile, etc., venite în comună, induse în tabela de clasare și de repartiție. — Prețul unei bucăți Lei 1'20.
- Nr. 48. Declarație care se dă la primăria comună despre animalele, hamurile, trăsurile, etc., care se vînd sau se cumpără și sunt clasate de armată ca rechiziționabile. — Prețul unei bucăți 35 bani.
- Nr. 49. Cerere de dispenză de sub vestirea căsătoriei, cu toate îndrumările referitoare la cererea de dispenză și la încheerea căsătoriei. Prețul 40 bani.
- Bilete de vite, în 3 limbi, cu 10 bani bucata.
- Protocol de necropsie (pentru cercetarea mortului), 1 ex. 40 bani.

lubite abonat!
Ne-ai cetit gazeta? Nu o arunca, Ci o dăruște la o rudă-a ta Sau la un prietin, s'o vadă și el. Lui îi faci un bine, gazetei la fel.

Legea Agrară

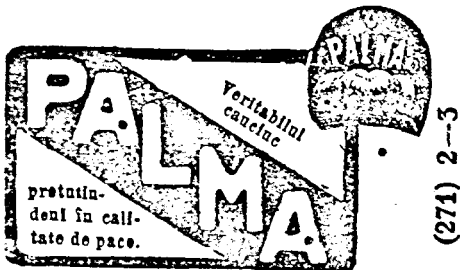
pentru împărțirea pământului în Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, tradusă pe înțelesul poporului

se află de vânzare la Tipografia „Libertatea” din Orăștie. E o broșura (carte) de 6 coale de tipar, peste 96 pagini (fețe), și se vinde cu 4 Lei, trimisă franco (posta plătită).

Dacă se cer cel puțin 5 într'un pachetel, acelea se trimit recomandată (ca să nu se poată perde pe poștă).

Baniți se trimit înainte!

Cereri fără înaintarea prețului nu se iau în samă.

Convocare.

Membrii Reuniunii Române de Înarmorinare din Orăștie sunt prin prezenta convocați în adunare generală pe Duminică 16 Octombrie st. n. în școala română la orele 11 a. m.

OBIECTE:

1. Cenzurarea socotelilor pe timpul dela ultima adunare generală până în prezent și darea absolutivului.

2. Modificarea statutelor conform cu propunerile comitetului.

3. Decidere asupra fondurilor, conform cu eventualele schimbări de statute.

4. Organizarea societății.

(283) 1—2 *Comitetul Reuniunii.*

Direcțiunea Generală a Regiei Monopolurilor Statului.

Publicațiune.

Se publică spre cunoștința generală, că în ziua de 8 Octombrie a. c. ora 11 a. m. se va ține atât la Direcțiunea Generală a Regiei Monopolurilor Statului din București (Calea Victoriei Nr. 127), cât și la Direcțiunile Regionale ale Regiei Monopolurilor Statului din Cluj și Iași, licitațiune publică, cu oferte închise, pentru exportarea a 50.000 tone (5000 vagoane) sare în bolovan (drob) dela salinile din Transilvania, în următoarele condițiuni:

1. Se vor lua în considerație numai ofertele pentru o cantitate de cel puțin 100 tone (10 vagoane).

2. Cantitatea minimă lunară pe care Regia o va preda este 10 la sută din cantitatea adjudecată fiecărui ofertant. Dacă Regia va fi în măsură să expedieze o cantitate mai mare, adjudecătorii sunt obligați a exporta lunar până la maximum 30 la sută din cantitatea adjudecată.

3. Predarea sărei se va face franco pe vagon la punctele de graniță care se vor indica de adjudecători.

4. Taxele de transport pe C. F. R. dela Saline până la punctele de frontieră, precum și taxele vamale și de comision, cad în sarcina Regiei.

5. Transportul eventual pe Duminică al sărei adjudecate, se va face numai cu vasele Direcțiunii Navigațiunii Fluviale Române.

6. Costul sărei se va achita cu

anticipație la una din Caserille Regiei pentru cel puțin 50 tone.

7. Ofertele vor fi însoțite de o garanție de 5% din valoarea sărei, în numărul sau efecte publice admise de Casele Statului, corespunzătoare prețului oferit și cantității pentru care se prezintă oferta.

(272) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea alor două posturi vacante de subsecretar în comuna Cugir, se exerce concurs și se invită toți aceia, cari doresc a ocupa unul dintre aceste posturi, să-și înainteze actele de calificare în termen de 30 zile primpretorului plasei Orăștie.

Emulamentele împreună cu acest post sunt:

1. Salar de bază 4200 Lei.
2. Indemnitate de scump. 4200 L.
3. După 3—3 ani de serviciu adăus de salar 480 Lei.
4. Cei căsătorii 6 stângini lemne de foc, iar cei necăsătorii 3 stângini.

Orăștie, la 23 Septembrie 1921.

Balomiri,
primpretor.

(278) 1—2

Nrul 71/1921 exec.

Edict de licitație.

Subsemnatul executor prin această publică, ca pentru suma de 220 Lei și acces, efectuându se execuțiunea de escontentare în favorul executantului Dr. Sliviu Moldovan repr. de avocatul Dr. Alexandra Scharer, mișcătoarele cuprinse și prețuite în 4000 Lei și anume un cal roșu, o iapa roșie trasura se și o trăsură se vor vinde prin licitație publică.

Termenul de licitație se delige pe ziua de 5 Octombrie 1921 orele 4 p. m. în orașul Orăștie la locuința executatului.

La această licitație se invită doritorii de cumpărare cu aceia observare, că mișcătoarele se vor vinde numai pe lângă solvire imediată în numărul, și în caz de lipsă și sub prețul estimării.

Orăștie, la 20 Septembrie 1921.

Gödri, m. p.,
executor-judecătoresc.

(279) 1—1

Moară de vânzare

cu motor de cărbuni de 22 H. P. cu 2 petri și săte să eflă în comuna Bârsău, să poate vedea la fața locului. Informații la:

Hățegan Benea

(282) 1—1 Str. Berialui Nr. 11 Orăștie.

Mărfuri pentru toamna

La firma *Vasile I. Vulcu* în *Sebeșul-Săseșc*, au sosit pentru sezonul de toamnă:

Stoțe de modă, pentru domni și dame; Stoțe negre pentru haine de salon; — Asoțiment bogat în articole țărănești; Postavuri și catifele pentru costume Sellșlenești; Cârpe negre de Cașmir cu ciucuri de Ibrșin; Barcheturi; Tesături; Chișoane în toate lățimile, 80—200 cm, și se desfac cu prețurile cele mai reduse!

Calfă de comerț

pentru manufactură, eventual și colontale, ou cunoștință de limba română și germană, află aplicare la firma: **VASILE I. VULCU**

(277) 2—2

Sebeșul-Săseșc.

Banca „Cetatea”

Societate pe acțiuni

Brașov, Piața Libertății. — București, Pasagiul Majestic.

Primește Depuneri spre fructificare și păstrare plăind deponenților totdeauna cel mai urcat procent și anume dela 5% până la 6% pe libel și în cont curent cu cecuri.

Depuneți banii voștri pe creștere
Depuneți banii voștri spre păstrare
Depuneți bani albi pentru zile negre
Depuneți zestrea copiilor Dv. și nepoșilor
Depuneți încrederea și afacerile Dvoastră de ori ce fel, cu toată înșteia:

pe libel

la

Banca „Cetatea” Brașov
Banca „Cetatea” București
Banca „Cetatea” Rupea (Cohalm)
Banca „Cetatea” Gherla
Banca „Cetatea” Toplița-Română
Banca „Cetatea” Odorheiu.

Bancă curat românească, puternică, sigură, cu legături în toată țara și în străinătate. Capital propriu și extern 25,000,000 Lei (Douăzeci și cinci milioane).

Ultima circulațiune 3000,000,000 (Trei sute milioane).

Șapte magazine și prăvălii.

Depuneți toți banii voștri
Aduceți cecurile voastre din America spre încasare
Aduceți toți dolarii voștri, la:

(250) 3—5

Banca „Cetatea” și filialele sale.

Se vinde din mână liberă casa Nr. 8 din Calea Mihai Viteazu (Drumul țării) din Orăștie. Informații la banca „Vorschus Vereln” A. G. în Orăștie.

(280) 1—1

O căldare nouă de vinars, de 155 Litre, e de vânzare sau de leat în lucrare. Se eflă în comuna Valdel, plasa Orăștie, județul Hunedoare, la:

Petru Nistor,
comerciant.

(281) 1—1

Motor de 8 H. P., de benzină, pe car de fier, în stare foarte bună, se află de vânzare cu preț convenabil. — Informații la foate.

(273) 2—3

Mașină cilindrică pentru pantofari, în stare bună, se eflă de vânzare cu prețul de 1600 Lei.

Antonio Balomiri
(274) 2—2 măestru pantofar, Orăștie.

Palării de dame!

Aduc la cunoștința stimatelelor dame din Orăștie și jur, că mi-au sosit cele mai nouă palării de dame.

Intrarea prin curte, în casele Török (vis-a-vis de Tipografia Libertatea).

Primeasc prefaceri și le execut punctual. Prețuri favorabile.

(208) 3—3 *Török Bălinné*
Orăștie, Calea Mihai Viteazul.

Casă de vânzare

din mână liberă în Orăștie Strada Avram Iancu, Nr 5. Constă din o prăvălie, 3 odăi, 1 bucătărie, cămară de beton, pivniță, în curte încă 2 odăi, 2 bucătării, încă o bucătărie de vară, cu cuptor și o odăe, 4 magazii de lemn, șopru, fântână cu pompă.

In locul cel mai plăcut al orașului. — Informații în casă.

(254) 4—

Fabrica de cahale

(teracotă)

de cărămidă și de țiglă fină (de Schamott), dela Bara-Mare care pregătește cahale în toate colorile, stil antic și modern, —

se vinde din mână liberă!

E 15 minute aproape de gara Livadia. — Informații mai pe larg la:

Ioan Lăzăroi,
comerciant în Orăștie.

(206) 3—3

Trăsuri pe arcuri, PLUGURI

și o sămănătoare de grâu folosită, în stare bună, se află de vânzare cu prețuri moderate la:

Ilie Lădăriu,
(204) 3—3 măestru ferar în Orăștie (jud. Hunedoara).

Tot aici se caută și un măestru rotar (persoană solidă) pentru preluarea atelierului de roțiri cu întreg materialul de lucru.

Cea 2½ jug. pământ

de vânzare în marginea orașului Orăștie Informații în Strada Fabricii Nr. 8. (000) 2—3

De vânzare:

Una moșină sămănătoriu „Drill”
• rotativă „Bumpel” pentru brusă.
• Ciur de trelerat.
• Ciur de vânturat.

2 colțaci.
Un plug de fier cu 2 brazde și unul cu 1 brazdă. Sărmă (drot) cu ghimpi pentru garduri.

Se pot vedea la castelul fost Fried, în Geoaglu-de Jos. (275) 2—3